

Kresalek Péter

**A VÁLLALATI GAZDÁLKODÁS
ELEMZÉSÉNEK
MÓDSZERTANI ALAPJAI**

Budapest, 2024

SZERZŐ:

Kresalek Péter

LEKTOR:

Sándor Lászlóné dr.

ISBN 978-963-638-708-2

Kiadja a SALDO Pénzügyi Tanácsadó és Informatikai Zrt.
Felelős kiadó: Sarkadi-Nagy András, a SALDO Zrt. vezérigazgatója

© A Saldo Kiadó valamennyi kiadványa szerzői jogvédelem alatt áll.
*E kiadvány bármely részének sokszorosítása, bármilyen adatrendszerben való tárolása
(papír, elektronikus stb.) a kiadó előzetes írásbeli engedélye nélkül tilos!*

TARTALOMJEGYZÉK

ELŐSZÓ	5
1. A VÁLLALATI GAZDÁLKODÁS ELEMZÉSÉNEK ELMÉLETI ALAPJAI	7
2. A VÁLLALATI GAZDASÁGI ELEMZÉS ALAPVETŐ MÓDSZEREI	15
2.1 Statisztikai és matematikai módszerek	15
2.2 Az összehasonlítás	20
2.2.1 Összehasonlítás és összehasonlíthatóság	20
2.2.2 Az összehasonlíthatóság feltételeinek megteremtése.....	26
2.2.3 Az összehasonlításban előforduló torzító tényezők és azok kiszűrése.....	32
2.3 A tényezőkre bontás (eltérésfelbontás) módszerei.....	52
2.3.1 Az alternatív eltérésfelbontás módszere.....	55
2.3.2 A kumulatív eltérésfelbontás módszerei.....	58
2.3.3 A logaritmuszámítást alkalmazó eltérésfelbontás (Logaritmusmódszer)..	67
2.3.4 Eltérésfelbontás indexek segítségével (Indexmódszer)	70
2.4 Kalkulációs módszerek	73
2.5 A Pareto-elven alapuló ABC-elemzés.....	77
3. A STRATÉGIAI ELEMZÉSEK MÓDSZERTANI ALAPJAI	81
3.1 A SWOT-elemzés	81
3.2 A PEST-elemzés	83
3.3 A Porter-féle öt versenyerő modell	84
3.4 A termékéletgörbe elemzése	86
3.5 A portfólióelemzés	89
3.6 Balanced Scorecard (BSC)	91
3.7 Benchmarking	94
4. MINTAPÉLDÁK ÉS GYAKORLÓ FELADATOK A GAZDASÁGI ELEMZÉS ALAPVETŐ MÓDSZEREINEK ELSAJÁTÍTÁSÁHOZ.....	95
4.1 Mintapéldák	95
4.2 Gyakorló feladatok.....	136
4.3 Gyakorló feladatok ellenőrző eredményei.....	150
IRODALOMJEGYZÉK	157
ÁBRÁK JEGYZÉKE.....	160

MELLÉKLET	161
GYAKRABBAN ELŐFORDULÓ MUTATÓSZÁMOK, ÖSSZEFÜGGÉSEK	
KÉPLETGYŰJTEMÉNYE	161
Alapvető leíró statisztikai kifejezések mutatószámok kialakításához	162
Viszonyszámok	162
Helyzetmutatók	162
Szóródási mutatók.....	163
Rész- és összetett viszonyszámok.....	164
Összetett intenzitási viszonyszámok összehasonlítása, standardizálás	164
Érték-, ár- és volumenindexek.....	165
A tényezőkre bontás (eltérésfelbontás) módszerei	167
Alternatív eltérésfelbontás.....	167
Láncbehelyettesítési módszer	168
Abszolút különbségek módszere	168
Százalékos különbségek módszere	169
Logaritmusszámítást alkalmazó eltérésfelbontás	170
Eltérésfelbontás indexek segítségével (Indexmódszer)	172

ELŐSZÓ

A sikeres vállalati gazdálkodás elengedhetetlen kritériuma a helyes vállalatirányítás, a megfelelő tulajdonosi és vezetői döntések kialakítása. A megalapozott vállalati döntéseknek, a jövőre irányuló cselekvésnek alapfeltétele a különböző gazdasági jelenségek, folyamatok megismerése, az ezekre ható tényezők vizsgálata, vagyis a vezetéshez szükséges megfelelő tájékozottság. Ennek a tájékozottságnak a megszerzését, a vállalati gazdálkodás összefüggéseinek feltárását jelentős mértékben támogatja az elemzés, amely a megismerés módjaként segítséget adhat

- a folyamatok megítélésében, értékelésében és ezen keresztül
- a környezeti változásokra, kihívásokra való – hagyományos vagy agilis megközelítésű – reakciók kialakításában.

A kiadvány a vállalati elemzés alapvető fogalmaival és módszereivel foglalkozik; célja a módszertani megalapozás, a rövidebb és hosszabb időtávra vonatkozó – elsősorban a folyó tevékenységgel, a működéssel kapcsolatos – vezetői döntések meghozatalát támogató jellemzőbb és ismertebb elemző eljárások, modellek bemutatása. Teljeségről tehát nincs – és nem is lehet – szó, a kötet inkább a gyakorlatban előforduló rendkívül sokféle elemzési megoldás közül a gyakrabban alkalmazott módszerek beazonosítását szolgálja, rámutatva azokra a fontosabb összefüggésekre, ismeretekre, amelyek a vállalati elemzés alapjait jelenthetik.

A fogalmi tisztázást követően a könyv második fejezete olyan alapvető elemzési módszereket mutat be, amelyek elsősorban a rövidebb távra irányuló, operatív döntések kialakítását segíthetik, ugyanakkor egyes esetekben – az elemzés céljának és tárgyának megfelelően – összetevői, részelemei lehetnek a különböző távlatos elemzési modellek alkalmazásának is. A hosszabb távú – stratégiai – döntéseket támogató elemzési eljárásokat csak röviden és vázlatosan tárgyalja a harmadik fejezet, leginkább azt igazolva, hogy ahogy a döntések, úgy az azokat megalapozó módszerek is vonatkozhatnak rövidebb és hosszabb távra, illetve rámutatva, hogy milyen jelentős különbségek vannak a távlatos és az operatív irányításhoz tartozó gondolkodásmódban.

A könyv utolsó fejezete a vállalati gazdasági elemzés alapvető módszereinek könnyebb megértését és elsajátítását segíti, az ezek alkalmazását igénylő – megoldott és meg nem oldott – gyakorló feladatokkal. Szintén a módszertani ismeretek megszerzését támogatja a könyv mellékletében elhelyezett – a gyakrabban előforduló összefüggéseket rögzítő – képletgyűjtemény.

A kötet szándékosan nem foglalkozik a vállalati elemzési módszerek alkalmazását biztosító számítástechnikai, informatikai megoldásokkal. Ezek sokfélesége, a digitalizáció folyamatos fejlődése, újabb és újabb megoldások megjelenése mindig aktuális kihívásokat jelentenek az elemzések megvalósításában, azonban ezek elsősorban nem elemzésmódszertani kérdések, hanem az elemzések feltételeinek biztosítását jelentő feladatok.

Mindezek alapján a kiadványt azoknak ajánlom, akik – akár a tanulmányaik keretében, akár pedig vállalati környezetben – módszertani alapismereteket kívánnak szerezni a controlling, illetve a vállalati működés elemzésének szakterületén.

Budapest, 2024. augusztus

Kresalek Péter

1. A VÁLLALATI GAZDÁLKODÁS ELEMZÉSÉNEK ELMÉLETI ALAPJAI

A vállalati működés sikerességének – többek között – elengedhetetlen feltétele a gazdálkodási folyamatok alapos ismerete. A vállalkozásoknak önálló gazdálkodásukhoz, tevékenységük folytatásához vagy bővítéséhez stb., tehát mindazon folyamathoz, amelyekhez – stratégiai és operatív – döntések kapcsolódnak, információkra, ismeretekre van szükségük. A gazdálkodás során határozni kell arról, hogy mely tevékenységet vagy tevékenységeket folytassa a vállalkozás, ennek megfelelően hogyan alakítsa ki üzleti kapcsolatait, hogyan biztosítsa az eredményes működésének feltételeit. A vállalatról, a vállalati gazdálkodási folyamatokról ismeretekkel kell rendelkezniük – érdekeltségükből adódóan – a tulajdonosoknak, a vállalati menedzsmentnek, a finanszírozásban résztvevő hitelintézetnek, a vevőknek és szállítóknak, a potenciális befektetőknek, de egyes kérdések kapcsán még a vállalkozás munkavállalóinak is.

Különösen fontos a kellő mértékű és folyamatos **tájékozottság** biztosítása a vállalati működést meghatározó menedzsment számára, mert a vállalati vezetés csak **megfelelő informáltság** birtokában képes helyes döntéseket hozni, célokat megfogalmazni és megvalósítani, a végrehajtást nyomon követni és értékelni, azaz a vállalkozást eredményesen vezetni.

A gazdálkodáshoz nélkülözhetetlen tájékozottság megszerzésének egyik alapvető módszere a gazdasági elemzés. **Az elemzés tulajdonképpen összefüggések, gazdasági jelenségekre ható tényezők feltárását jelenti, tehát a megismerés módjaként határozható meg, amely elősegíti, részben pedig biztosítja a szükséges információk megszerzését.**

Az elemzés (analysis) görög eredetű kifejezés, amely szűkebb értelmezését tekintve részekre, elemekre bontást jelent, tágabb értelmezésben pedig, mint kutatási módszer jelölhető meg. Mindezt a vállalati gyakorlat keretein belül úgy határozhatjuk meg, mint mindazon tevékenységek összessége, amelyek a társadalmi-gazdasági folyamatok által meghatározott vállalati értékteremtés összefüggéseinek feltárására irányulnak, megalapozva ezzel a vezetői döntéseket, ezen keresztül a vállalkozás gazdálkodását, a vállalati menedzsment és a munkatársak céltudatos cselekvését.

A gazdasági elemzés **tárgya** a vállalati gazdálkodás, annak valamennyi területe, illetve folyamata, így az igényeknek (például a vállalati vezetés igényeinek, a tulajdonosok igényeinek) megfelelően nagyon sokféle lehet. Az elemzés tárgya szerint

- vonatkozhat az adott vállalkozás egyes alrendszerére, tehát a piaci tevékenységre, a gazdálkodó fejlesztési, beszerzési, termelési vagy áruforgalmi, szolgáltatási tevékenységeire, a munkaerővel és a tárgyi eszközökkel való gazdálkodásra stb. és
- irányulhat a vállalkozás átfogó, komplex értékelésére (amelyet gyakran a számviteli beszámoló alapoz meg).

A vállalati gazdasági elemzés **célja**, hogy feltárja és értékelje azokat a körülményeket, amelyek befolyásolják a vállalkozás gazdálkodását, segítve ezzel a vállalati célok meghatározását és a helyes célok elérését.

A vállalati elemzés – céljából adódóan – szorosan kapcsolódik a vezetői döntésekhez. Az elemzésnek a döntési folyamatokkal kapcsolatosan meg kell alapoznia, elő kell segítenie

- a döntések szükségességének időben történő felismerését,
- a döntésekhez kapcsolódó proaktivitást (előre modellezni, hogy mi lesz a döntés eredménye),
- a döntési változatok kialakítását és a legkedvezőbb kiválasztását,
- a döntés meghozatalát,
- a döntésekből adódó feladatok végrehajtását és
- a döntések eredményeinek kiértékelését.

Az elemzés fogalmából és céljából következik a vállalati elemzés egyik alapvető feladata, a vizsgált gazdasági jelenségek tartalmi megismerése, s ezen keresztül a gazdasági összefüggések feltárása, azaz annak elősegítése, hogy a gazdálkodás értékelhető és fejleszhető legyen. A gazdasági jelenségek tartalmi megismerésének módszere az **analízis-szintézis**.

Az **analízis** a vizsgálandó gazdasági jelenségek részekre, alkotó elemekre való bontását, az egészből kiemelt részek, elemek megismerését, vizsgálatát és értékelését jelenti. Az analízis során keressük ezeknek a részeknek, elemeknek a helyét, funkcióját az egészen belül. Az analízis fontosságát – a gazdasági jelenség összefüggései megismerésének megalapozása mellett – az is igazolja, hogy mivel a jelenségek elemi alkotóelemeit vizsgáljuk, lehetőség nyílik a rejtett tartalékok feltárására.

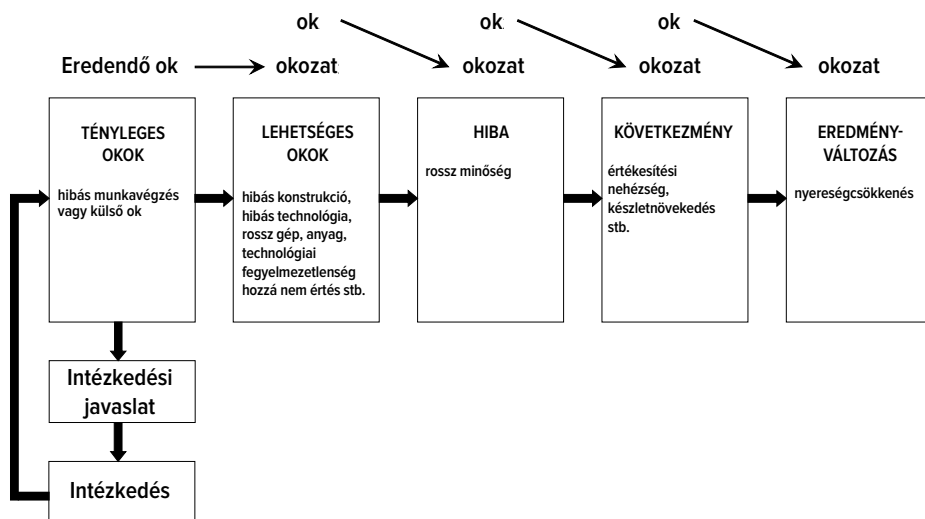
A **szintézis** az analizált részek, elemek egységbe foglalását, a részeknek egységes összefüggő egészzé történő egyesítését jelenti. Ebben az esetben a gazdasági jelenséget, mint az egymással kapcsolatban, összefüggésben lévő részelemek egységét vizsgáljuk.

A szintézis folyamatát gyakran az analízis fordítottjaként értelmezik, ez azonban hibás megközelítés, ugyanis a szintézis betekintést nyújt az egyes részelemek kapcsolatrendszerébe, belső összefüggéseibe. A szintetizált egész gazdasági jelenség tehát jóval többet jelent, mint az analízis előtti, mert az analízis-szintézis eredményeképpen ezt a jelenséget részeiben, alkotóelemeiben, ugyanakkor összefüggéseiben is megismertük.

Ebből adódik, hogy **az analízis és a szintézis** a megismerési folyamat eredményessége szempontjából **elválaszthatatlan egymástól**, a gazdasági jelenségek megismerésének két egymással összetartozó szakaszát jelenti, egymást kölcsönösen feltételezi, mert

- analízis nélkül nincs szintézis és
- az analízis mellett szükség van a szintézisre, mivel annak hiányában az analízis révén nyert ismeretek a megismerési folyamat számára nem lennének hasznosíthatók.

Az elemzés során kiemelt jelentőségű a gazdasági jelenségen belüli és a jelenségek közötti **ok-okozati összefüggések feltárása**. Az ok-okozati kapcsolat a gazdasági (és műszaki) jelenségek összefüggésének egyik formája. A vállalati gazdálkodás elemzése kapcsán legtöbbször az ok-okozati összefüggések bonyolult láncolatával, összefonódó rendszerével állunk szemben, amelynek fel- és megismerése lényeges a gazdálkodási folyamatok megértéséhez és értékeléséhez (1. ábra). Az ok-okozati összefüggések feltárásakor el kell jutnunk az eredendő ok (okok) megállapításáig, mert csak az eredendő ok meghatározásával lehet a megismerés teljes körű (például, ha az elemzés egy gazdasági jelenséget kedvezőtlennek értékel, azaz hibát talál, akkor a hiba kijavítása csak az eredendő ok ismeretében, annak megváltoztatásával vagy megszüntetésével valósítható meg).

1. ÁBRA: Példa az ok-okozati összefüggésekre¹

Az alapfogalmak tisztázása kapcsán végül meg kell említenünk a következtetés fogalmát, hiszen a következtetések az elemzések és így a vállalati elemzések fontos mozzanatai. A **következtetés** – leegyszerűsítve – az a logikai művelet, amikor két vagy több megállapítás, azaz ítélet alapján új ítéletet alkotunk. A következtetéseknek különböző típusait különböztethetjük meg, amelyek közül kiemeljük

¹ Forrás: Lukács Lajos: *Ipari vállalkozások tevékenységének gazdasági elemzése I.* PSzF, Budapest, 1992., 18. oldal.

Az eladási árak megváltozása hatásának kiszűréséhez alkalmazható az úgynevezett **változatlan árakon történő számítás**, amelynek segítségével meghatározható, hogy hogyan alakult volna a vizsgált értékesítés értéke, ha az eladási árak nem változtak volna. A számításban az árak változatlansága úgy biztosítható, hogy a viszonyítandó időszak értékesítésének értékét a viszonyítás alapjául választott (előző vagy tervidőszaki) eladási árakkal számszerűsítjük¹¹ ($q_1 \times p_0$, illetve $\sum q_1 \times p_0$). Az így kapott eredményt a gyakorlatban többek között

- változatlan áras árbevételnek,
- bázisszintű-tárgy vagy tervszintű-tény árbevételnek¹², esetleg
- fiktív árbevételnek

nevezzük.

Maga a kiszűrés tehát ez esetben a változatlan áras értékesítés értékének meghatározásával történhet.

Az árváltozás torzító hatása kiszűrés módszereinek alkalmazására tekintsük át a következő példát!

Egy kereskedelmi vállalkozás forgalmára, értékesített árucikkeire vonatkozóan a következő adatokat ismeri:

Árucikkek	Értékesített mennyiség, db	Nettó eladási ár I. 1-jén, Ft/db	Árváltozások (Ft/db)					
			III. 1.	Érintett mennyiség, db	V. 10.	Érintett mennyiség, db	IX. 20.	Érintett mennyiség, db
L	24 000	2 500	+ 300	20 000	---	---	+ 120	5 000
A	8 200	2 100	---	---	- 140	1 800	---	---
J	12 500	16 400	---	---	---	---	---	---
O	38 000	1 800	+ 250	32 000	---	---	---	---
S	10 000	14 000	---	---	---	---	- 500	4 500

¹¹ A statisztika módszertanában ismert az a megoldás is, hogy a viszonyítandó időszak, tehát a tárgyi időszak árait tartalmazza a viszonyítási alapul választott érték is, ezt azonban a vállalati elemzésben alapvetően nem használjuk.

¹² Időbeli összehasonlítás esetén az előző időszakra, mint a viszonyítás bázisára utal a bázis kifejezés és az ebből adódó bázisszintű-tárgy megnevezés, amennyiben mindkét időszak adatait tartalmazza a számított érték, illetve a terv-tény összehasonlításnál a tervszintű-tény megnevezés ugyancsak azt jelöli, hogy a számított érték a tervezett árakkal és tényleges mennyiségekkel meghatározott kifejezés.

Feladat:

- a tényleges árbevétel számszerűsítése és
- az árváltozás hatásának kiszűrése a lehetséges módszerekkel.

Tényleges (tárgyidőszaki) árbevétel számszerűsítése:

L:	I. 1. – II. 28.:	$4\,000 \text{ db} \times 2,5 \text{ E Ft/db} =$	10 000 E Ft
	III. 1. – IX. 19.:	$15\,000 \text{ db} \times 2,8 \text{ E Ft/db} =$	42 000 E Ft
	IX. 20. – XII. 31.:	$5\,000 \text{ db} \times 2,92 \text{ E Ft/db} =$	14 600 E Ft
A:	I. 1. – V. 9.:	$6\,400 \text{ db} \times 2,1 \text{ E Ft/db} =$	13 440 E Ft
	V. 10. – XII. 31.:	$1\,800 \text{ db} \times 1,96 \text{ E Ft/db} =$	3 528 E Ft
J:	I. 1. – XII. 31.:	$12\,500 \text{ db} \times 16,4 \text{ E Ft/db} =$	205 000 E Ft
O:	I. 1. – II. 28.:	$6\,000 \text{ db} \times 1,8 \text{ E Ft/db} =$	10 800 E Ft
	III. 1. – XII. 31.:	$32\,000 \text{ db} \times 2,05 \text{ E Ft/db} =$	65 600 E Ft
S:	I. 1. – IX. 19.:	$5\,500 \text{ db} \times 14,0 \text{ E Ft/db} =$	77 000 E Ft
	IX. 20. – XII. 31.:	$4\,500 \text{ db} \times 13,5 \text{ E Ft/db} =$	60 750 E Ft
		Összesen	502 718 E Ft

A kereskedelmi vállalkozás értékesítésének nettó árbevétele a vizsgált időszakban 502 718 E Ft.

Változatlan árak alkalmazása, a változatlan áras árbevétel meghatározása:

L:	$24\,000 \text{ db} \times 2,5 \text{ E Ft/db} =$	60 000 E Ft
A:	$8\,200 \text{ db} \times 2,1 \text{ E Ft/db} =$	17 220 E Ft
J:	$12\,500 \text{ db} \times 16,4 \text{ E Ft/db} =$	205 000 E Ft
O:	$38\,000 \text{ db} \times 1,8 \text{ E Ft/db} =$	68 400 E Ft
S:	$10\,000 \text{ db} \times 14,0 \text{ E Ft/db} =$	140 000 E Ft
	Összesen	490 620 E Ft

A kereskedelmi vállalkozás vizsgált időszaki értékesítésének nettó árbevétele 490 620 E Ft lett volna, ha a vizsgált (tárgy-) időszakban az eladási árak nem változtak volna. (Azzal, hogy változatlan árakat használtunk, kiszűrtük az árváltozás számszaki hatását, meghatároztuk a $\sum q_1 \times p_0$ értéket.)

Az árak megváltozásából eredő – az összehasonlításokban gyakran torzító – hatás kiküszöbölésének másik lehetséges módszere az úgynevezett **árkorrekció** alkalmazása, amelynek segítségével meghatározható az árváltozások (csak az árváltozások) árbevételre gyakorolt hatásának szélsőséges nagyságrendje. Ennek segítségével az árak megváltozásának hatása a vizsgált időszaki árbevételből kiszűrhető (a vizsgált időszaki árbevételből kivonjuk az árkorrekció összegét).

Az előbbi számszaki példát folytatva az árkorrekció a következőképpen vezethető le:

L:	20 000 db × 300 Ft/db =	+ 6 000 E Ft
	5 000 db × 120 Ft/db =	+ 600 E Ft
A:	1 800 db × (-140) Ft/db =	- 252 E Ft
J:	---	
O:	32 000 db × 250 Ft/db =	+ 8 000 E Ft
S:	4 500 db × (-500) Ft/db =	- 2 250 E Ft
	Összesen	+ 12 098 E Ft

Az eredmény úgy értelmezhető, hogy a kereskedelmi vállalkozásnál csak az árak megváltozásából adódóan a vizsgált időszakban 12 098 E Ft-tal nőtt az árbevétel. Ezt a szorzatösszeget felhasználva a vizsgált időszaki árbevételből kiszűrhető az árak megváltozásából adódó árbevétel-változás:

$$502\,718 \text{ E Ft} - 12\,098 \text{ E Ft} = 490\,620 \text{ E Ft}$$

Természetesen eredményként az előző számításhoz hasonlóan a változatlan áras árbevétel összegét kaptuk ($\sum q_1 \times p_0$).

Az árváltozások kifejezésének gyakran alkalmazott formája a vállalati (divízióenkénti, termékcsoportonkénti stb.) szintű átlagos **árindex** felhasználása. Az árindex számításával az elemző azt fejezi ki, hogy a vizsgált vállalkozásnál egy adott időszakban átlagosan milyen mértékű az eladási árak megváltozása (azaz tulajdonképpen az egyedi árváltozásokat kifejező egyedi árindexek átlaga). A vállalati elemzésekben általánosan alkalmazott árindex képlete¹³:

$$I_p = \frac{\sum q_1 \times p_1}{\sum q_1 \times p_0} \times 100$$

¹³ A statisztika módszertanában ez az árindex a tárgyidőszaki súlyozású, Paasche-féle árindex.

A feladat megoldása során vegye figyelembe a következő összefüggést:

	Nettó norma
+	<u>Hulladék (gyártás során képződő hulladék)</u>
=	Bruttó norma
+	<u>Selejt miatti anyagfelhasználás</u>
=	Beszerzési norma

16. feladat

Egy ipari tevékenységet végző vállalkozás egyik üzemének következő adatait ismeri:

Megnevezés	Mennyiségi egység	Bázisidőszak	Tárgyidőszak
Anyagfelhasználás	kg	50 400	53 300
Anyagköltség	E Ft	24 192	26 650
Anyagár változása	Ft/kg	–	+20
Termelés	db	18 000	20 500

Feladat:

- a) A tényezőkre bontás (Ön által választott) módszerének segítségével elemezze az anyagköltség alakulását! Kiemelkedő hatása van-e a vizsgált költségre a fajlagos (termékegységre jutó) anyagfelhasználás változásának?
- b) Indokolja meg az alkalmazott elemzési módszer kiválasztását!

17. feladat

Egy jellemzően ipari tevékenységet végző vállalkozás következő adatait ismeri:

Megnevezés	M. e.	Bázis	Tárgy
Termelési érték	E Ft	3 800 000	4 720 000
Termelési érték változatlan áron	E Ft	380 000
Árindex	%	–	118,0
Foglalkoztatott fizikai létszám	fő	112	109
Teljesített munkanapok száma	nap/fő	223	225
Munkarend szerinti munkanapok száma	nap/fő	253	252
Törtnapos távollétek	óra/nap/fő	0,12	0,07
Kötelező napi munkaidő	óra/nap/fő	8	8

Feladat:

Számserűsítse, hogy az egyes munkaügyi tényezők hogyan befolyásolták a termelési érték alakulását! A feladatot az abszolút különbözetek módszerével oldja meg!

A megoldás során vegye figyelembe a következő összefüggéseket:

Munkanap átlagos hossza (ó/nap) = Munkanap törvényes hossza – Törtnapi hiányzások

$$\text{Munkaerő-felhasználási mutató, \%} = \frac{\text{Teljesített munkanapok}}{\text{Törvényes munkanapok}}$$

18. feladat

Egy termelő vállalkozás tervezett és tényleges éves munkaügyi adatai:

Megnevezés	Terv	Tény
Fizikai létszám, fő	110	108
Munkarend sz. munkanapok, nap/fő	254	254
Teljesített munkanapok, nap/fő	224	223
Törtnapi hiányzás, ó/nap/fő	0,35	0,30
Egy órára jutó termelési érték, Ft/ó	12 800	13 150

Feladat:

Vizsgálja meg az abszolút eltérések és a százalékos különbözetek módszerével, hogy a különböző munkaügyi tényezők hogyan befolyásolták a termelési érték változását!

A megoldás során vegye figyelembe a következő összefüggéseket:

Munkanap átlagos hossza, ó/nap = Munkanap törvényes hossza – Törtnapi hiányzások

$$\text{Munkaerő-felhasználási mutató, \%} = \frac{\text{Teljesített munkanapok}}{\text{Törvényes munkanapok}}$$

19. feladat

Egy szállítási szolgáltatást végző vállalkozás tehergépkocsi-állományával összefüggésben a következő információkat ismeri:

Megnevezés	Bázis	Tárgy
Tehergépkocsik száma, db	10	12
Átlagos üzemanyag-fogyasztás, l/100 km	12	14
Üzemanyagár, Ft/l	600	650
Átlagsebesség, km/ó	70	60
Átlagos útidő, ó/db	154	158

Feladat:

Hogyan változott az üzemanyagköltség vállalozási szinten a vizsgált időszakban? Határozza meg és értékelje az üzemanyagköltség változásában szerepet játszó tényezők önálló hatását!

20. feladat

Egy feldolgozóipari vállalkozás egyik termékéről az alábbi információkat ismeri:

Megnevezés	Terv	Tény
Termelés, db	60 000	64 000
Fajlagos anyagfelhasználás, kg/db	4,60	4,55
Anyagár, Ft/kg	1 100	1 200

Feladat:

A tényezőkre bontás módszereit alkalmazva mutassa be az anyagköltséget befolyásoló tényezők hatását!